

*Střední škola, základní škola a mateřská škola
pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2*

Školní preventivní strategie

2023 – 2028

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

1. ÚVOD

Školní preventivní strategie je určena pro žáky, jejich rodiče, pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, pro širokou veřejnost.

Pojmem **prevence** rozumíme všechna opatření směřující k předcházení a minimalizace jevů spojených s rizikovým chováním a jeho důsledky. Prevencí může být jakýkoliv typ výchovné, vzdělávací, zdravotní, sociální či jiné intervence směřující k předcházení výskytu rizikového chování, zamezující jeho další progresi, zmírňující již existující formy a projevy rizikového chování nebo pomáhající řešit jeho důsledky.

Rizikové chování lze definovat jako takové chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.

V rámci preventivní strategie probíhá **specifická primární prevence**, tj. aktivity a programy, které jsou specificky zaměřeny na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování u žáků. Jedná se zejména o všeobecnou primární prevenci zaměřenou na běžnou populaci dětí a mládeže bez rozdělování na méně či více rizikové skupiny a selektivní primární prevenci se zaměřením na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování.

Nespecifická primární prevence zahrnuje veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání volného času.

Školní preventivní strategie je dlouhodobým preventivním programem pro školy a školská zařízení.

Tento dokument je rozpracován do konkrétních bodů v **Preventivním programu školy**. Ten je každoročně aktualizován na příslušný školní rok. Tato preventivní strategie je dlouhodobá a je obecným nástrojem prevence, poskytuje podněty ke zpracování Preventivního programu.

*Střední škola, základní škola a mateřská škola
pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2*

2. DOKUMENTY URČUJÍCÍ ŠKOLNÍ PREVENCI:

Školní preventivní strategie je určena pro žáky, jejich rodiče, pedagogické i nepedagogické pracovníky školy, pro širokou veřejnost.

Vychází ze:

Zákona č. 561 ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákona č. 379/2015 Sb., k ochraně před škodami způsobenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami

Vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a její novely č. 116/2011 Sb.

Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MŠMT21149/2016)

Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Akčního plánu realizace národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2023 – 2025 (Dokument MŠMT, usnesení č. 548)

Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (MŠMT č. j. MSMT – 43 301/2013).

3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2 je školou zřízenou podle §16 školského zákona. Školy vzdělávají žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními. Snaží se o maximální rozvoj schopností a dovedností žáků, vše v nejlepším zájmu dětí a s ohledem na jejich možnosti. Škola je zaměřena na žáky zdravotně znevýhodněné s potřebou podpůrných opatření. Školu

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

navštěvují žáci se zrakovým, tělesným, mentálním a řečovým postižením, žáci s vývojovými poruchami učení, poruchou autistického spektra a s kombinacemi výše jmenovaných postižení.

V mateřské škole jsou děti rozděleni do čtyř oddělení. Základní školu navštěvují žáci 1. - 9. ročníku. Základní škola speciální je určena pro žáky s těžkým zdravotním postižením, kteří mají učivo rozložené do deseti ročníků. Střední škola nabízí studentům čtyřleté obory zakončené maturitní zkouškou i tříleté obory zakončené závěrečnou zkouškou s výučním listem. Součástí školy je i internát, školní družina a školní klub. Žákům je nabízena řada volnočasových aktivit. Žáci školy jsou z blízkého, vzdáleného i dalekého okolí. Do školy nejčastěji cestují automobily rodičů nebo veřejnou hromadnou dopravou.

Všechny budovy školy jsou bezbariérově upraveny, do jednotlivých pater vedou výtahy. Všechny prostory jsou přizpůsobeny pro potřeby zdravotně znevýhodněných žáků a vybaveny moderními kompenzačními pomůckami.

Nedílnou součástí školy je i venkovní areál, do kterého patří dětské hřiště s herními prvky (skluzavky, pískoviště, kolotoče, houpačky, pingpongový stůl), altán pro venkovní výuku, sportovní hřiště, školní záhony a volné travnaté plochy.

4. PRINCIPY STRATEGIE

Obecné zásady školy v přístupu k prevenci rizikového chování:

- podporujeme solidaritu a toleranci
- podporujeme vědomí sounáležitosti
- posilujeme a vytváříme podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňujeme spolupráci mezi žáky a rozvíjíme jejich vzájemný respekt
- rozvíjíme jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince
- ke každému přistupujeme s individuálním přístupem

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

Vztah učitel – žák

Budujeme vzájemnou důvěru mezi učitelem a žákem. Žák ví, že se může na učitele obrátit a bude respektován jeho názor, jeho potřeby. Učitel se zajímá o žáka, podněcuje dialog. Učitel získává důvěru žáka i prostřednictvím budování vztahu s rodinou, sociálním prostředím žáka. Při řešení problémů je učitel otevřen komunikaci s žákem, s rodičem, širší rodinou, ostatními pedagogy, metodikem prevence, výchovným poradcem, atd. Na základě dosažení dohody o společných cílech a postupech dochází k celkové a jednotné podpoře žáka.

Práce se skupinou žáků

Při školních i školou pořádaných mimoškolních aktivitách učitel věnuje pozornost spolupráci žáků ve dvojicích, ve skupinkách. Pedagogové podporují naslouchání, zapojení všech členů skupiny, reflektují s žáky skupinovou práci a podporují tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskuzi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, skupiny, klást otázky.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení

Žáci jsou vhodnou formou (individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení) informováni o svém pokroku i nedostacích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

Komunikace se zákonnými zástupci, veřejností

Všem rodičům je nabízena možnost individuální konzultace po předchozí domluvě nebo v době konzultačních hodin výchovného poradce a metodika prevence. Rodiče jsou informováni o změnách chování svých dětí písemně či osobně. Na třídních schůzkách jsou rodiče třídními učiteli upozorňováni na

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

možnost rizikového chování u dětí, informovanost je zaměřena především na prevenci užívání návykových látek a na prevenci šikany a kyberšikany.

Pedagogická diagnostika

Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Spolupracuje s pedagogy, rodiči, školním poradenským pracovištěm.

5. METODY A FORMY STRATEGIE

Prevence je realizována formou interaktivního působení na žáky. Nejčastěji jsou využívány metody projektů a projekčních technik, modelování situací, aktivní práce ve skupině a zapojení se do psychosociálních her, metody verbální a nonverbální komunikace a schopnost diskuse, relaxační techniky, schopnost empatie a dle potřeby i diagnostické metody a individuální intervence. Do značné míry se využívají i metody výkladu a předávání informací. Škola organizuje pobytové vícedenní akce – školu v přírodě, vícedenní výlety.

Prevence je součástí ŠVP, vyučující pracují v preventivních hodinách s třídními kolektivy. Zařazování preventivních témat do výuky konzultuje metodik prevence s vedením školy a pedagogy.

Volnočasové aktivity

V oblasti využití volného času dětí úzce spolupracujeme s internátem a družinou. Žáci mají možnost využít nabídku kroužků, sportovních aktivit i aktivit internátu a školního klubu. Zapojují se zejména do sportovních aktivit a reprezentují školu na různých soutěžích i hudebních vystoupení (Sportovní hry pro zrakově postižené žáky, Tmavomodrý festival), čímž napomáhají spoluvytvářet dobré jméno školy a upevňovat svou identity.

Jednorázové a příležitostné akce školy

Důležitým výchovným prvkem jsou také tradice naší školy, které se značnou mírou podílejí na výchově a vzdělávání našich žáků. Jde o zápis dětí do prvních tříd, slavnostní zahájení nového školního roku a uvítání žáků prvních tříd, vánoční a velikonoční dílny, návštěvy divadelních představení, muzeí, výzdoba prostředí školy a třídy, školní výlety jednotlivých tříd, sportovní akce školy (turnaj v ping – pongu, lyžařský a plavecký

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

výcvik), prezentace školy při sportovních akcích pořádaných jinými školami, spolupráce a přátelská setkávání s žáky a pedagogy jiných škol pro žáky s poruchami zraku.

Škola v přírodě

Účast na škole v přírodě přispívá k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji dětí, podporuje samostatnost žáků. Děti se učí vzájemné pomoci a toleranci. Školy v přírodě se účastní žáci 1. - 9. tříd, důležitou součástí koncepce je i peer prvek, kdy se pod vedením pedagogů mladší děti přirozenou formou učí od starších (vrstevnické učení). Dále se jedná o organizaci LVK, výuky plavání a bruslení na SŠ, školního plesu, třídních besídek, kulturních akcí a odborných exkurzí.

Spolupráce s internátem

Školní metodik prevence velmi úzce spolupracuje s vedoucím internátu a s vychovatelkami internátu a družiny. A to nejen při tvoření preventivního programu, ale také při týmovém řešení problematické situace se žáky. Mezi vychovateli je i „pomocný metodik prevence“, který monitoruje situaci na internátě, ve školní družině a školním klubu. Případné problémy včas konzultuje s metodikem prevence a společně se snaží

Krizové plány

Jsou vypracovány pro případy krizových situací a nestandardní situace ve třídě (např. stav akutní intoxikace, výskyt šikany) a informují, jak tuto situaci řešit, na které odborníky mimo školu se obrátit (zdravotnické zařízení, policie) apod. Vzhledem ke specifičnosti školy má škola mimo krizových plánů doporučených MŠMT vypracován i krizový plán pro případ nešťastné události, výskytu afektivního chování.

6. ŘEŠENÍ PŘESTUPKŮ – INDIVIDUÁLNÍ VÝCHOVNÝ PLÁN:

Pedagogové sledují projevy rizikového chování žáků. Při selhání prevence škola v souladu s metodickým doporučením MŠMT používá **Individuální vzdělávací plán (IVÝP)**.

IVÝP je dohoda se zákonnými zástupci dětí, u nichž se opakovaně objevují výchovné problémy, přestupky proti školnímu řádu nebo pravidlům třídy, které negativně působí na proces vzdělávání konkrétního jedince

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

nebo celé třídy. IVÝP se vytváří v situaci, kdy běžná opatření nevedou k nápravě. IVÝP obsahuje reálné úkoly a závazky pro školu, rodiče i samotného žáka.

Cílem daných opatření je řešit veškeré přestupky a problémy v zárodku a za podpory rodičů. Jednotlivé kroky řešení problému budou zaznamenávány do formuláře podle této metodiky:

1. výskyt problému (řešení ve škole) – dohoda.
2. Pokud se nedostaví efekt, nastupuje druhý krok – řešení problému s rodiči, určení termínu další schůzky.
3. Pokud se nedostaví efekt z 1. jednání s rodiči, nastupuje 3. krok – podpis IVÝP a určení další schůzky. Při každé schůzce se stanoví postup řešení a úkoly pro všechny zainteresované strany (zákonné zástupce, učitele, žáka).

Cílem je nabídnout žákům takovou podporu a řešení situace, které by vedlo k odstranění nežádoucích jevů. To je možné pouze za předpokladu spolupráce školy, rodiny i všech zainteresovaných orgánů a institucí (OSPOD, PPP, SPC, atd.).

Spolupráce se žákem a jeho zákonným zástupcem prostřednictvím IVÝP je jedním ze stupňů strukturovaného postupu řešení rizikového chování žáka v rámci školy. Mezi jednotlivé stupně patří:

1. rozhovor se žákem – rizikové chování žáka je řešeno pouze v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem školy a žákem. K dosažení žádoucí změny se škola opírá zejména o motivovanost žáka a jeho kompetence. Míra kontroly a tlaku na změnu jsou mírné. Spolupráce na bázi domluvy.
2. rozhovor se žákem a zákonným zástupcem – rizikové chování žáka je řešeno v rámci školy mezi pedagogickým pracovníkem školy, žákem a jeho zákonným zástupcem. K dosažení žádoucí změny se škola opírá o motivovanost a kompetence zákonných zástupců žáka, s jejichž pomocí vytváří kolem žáka pevně ohraničený prostor. Dochází ke zvýšení kontroly a tlaku na změnu, žákova autonomie začíná být omezována. Spolupráce na bázi domluvy
3. zpracování individuálního výchovného plánu – Prostřednictvím IVÝP se jednotlivé strany zavazují k plnění stanovených úkolů. Dokument dále obsahuje konkrétně stanovená opatření, která budou naplněna, pokud ani za podpory všech zúčastněných stran nedorazí k odstranění rizikového chování žáka (a to z důvodu, že

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

žák není schopen za dané podpory na svém chování pracovat či jedna/více stran není schopna danou podporu v potřebné míře poskytovat). Dochází ke zvýšení kontroly a tlaku na změnu, a to nejen v případě žáka, ale v určité míře u všech zúčastněných. Je zde předpoklad, že jedna či více zapojených stran není motivována k požadované změně či k poskytování potřebné podpory. Spolupráce na bázi závazku.

4. Škola aktuálně využila všech dostupných způsobů řešení rizikového chování žáka a možnosti podpory zákonných zástupců, případ je předán do kompetence další straně.

Postup při využití Individuálního výchovného programu:

Základní podnětné kroky pro vedení úvodního setkání, získání podkladů pro IVYP:

1. *pojmenování rizikového chování žáka*
2. *pojmenování dosavadních důsledků tohoto chování* – může se jednat o zhoršení prospěchu, kázeňská opatření, ale i ztížená pozice v třídním kolektivu,
3. *hledání „slabých míst“, která by toto chování mohla podněcovat* – může se jednat o kombinaci snadné ovlivnitelnosti žáka a přítomnosti tzv. „našeptávače“ ve třídě, který žáka dokáže podnítit k narušování výuky, dále je možné sem zařadit diagnózu žáka – např. ADHD, a spadá sem i nedostatečná komunikace mezi školou a rodinou, která může dávat prostor k záškoláctví nebo podvádění – např. falšování podpisů,
4. *definování žádoucího chování* – je nutné konkrétně pojmenovat, co se od žáka očekává; doporučuje se vyhýbat obecným frázím jako např. „Žák bude dodržovat školní řád a řádně plnit své školní povinnosti.“,
5. *motivování žáka a zákonných zástupců k žádoucímu chování*
6. *stanovení úkolů* – úkoly je lepší definovat směrem k žádoucímu chování: „žák bude ve škole 10 minut před prvním zvoněním“, než směrem od nežádoucího: „nebude chodit pozdě“, dále je nutné se vyvarovat nadměrné detailnosti, jako např.: „v případě, že žák úkolu neporozumí, přihlásí se a požádá o bližší vysvětlení, nebude na sebe upoutávat pozornost, což znamená nedělat grimasy, groteskní pohyby a pronášet nevhodné komentáře.“,
7. *stanovení potřebné podpory* – podpora ZZ ze strany školy, například poskytnutí kontaktu či pomoci při zkontaktování poradenského zařízení, podpora žákovi ze strany školy (žák se sklony k výbušnosti dostane např. možnost si v případě potřeby zažádat, aby mohl přestávky trávit mimo třídu, v klidném prostředí, aby si odpočinul,

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

8. *stanovení frekvence a způsobu kontroly* – frekvence kontrolních setkání může být proměnlivá; v počátku spolupráce se doporučuje setkávat se s rodinou častěji a poté postupně frekvenci setkávání rozvolňovat,
9. *definování dalších postupů a případných opatření při nedosažení žádoucích změn* – může se jednat o kázeňská opatření, postoupení případu další straně – např. OSPOD, který má své další nástroje pro práci s rodinou.

IVÝP žákovi poskytuje:

- *informace* – mám dostatek informací, abych rozuměl, co dělám špatně
- *dostatek informací* – abych rozuměl, co je správné
- *aktivitu* – v procesu jsem aktivní, chápu své úkoly
- *motivaci* – změna je pro mne z daných důvodů výhodná
- *podporu* – vím, kdo a jak mi pomůže s tím, s čím si (prozatím) neumím pomoci
- *kontrolu* – vím kdo, kdy a jak bude sledovat moji aktivitu
- *postih* – pochopil jsem, že pokud nebudu dostatečně aktivní, nevyužiji řádně podpory, která mi je nabízena a nedojde ke změně mého chování, stane se následující (...)

IVÝP může být nastaven na různě dlouhá období, od čtvrt roku, na pololetí nebo celý školní rok. Nejpozději na konci školního roku by měl být každý IVÝP uzavřen a vyhodnocen.

Personální zajištění IVÝP:

Stupeň č. 1 (pohovor se žákem) naplňuje třídní učitel žáka, jako svědka si může přizvat jakéhokoli pedagoga školy, ideálně však metodika prevence a/nebo výchovného poradce

Stupeň č. 2 (jednání s žákem a zákonnými zástupci) a stupeň č. 3 (sestavení a podpis IVÝP) spadá do kompetence metodika prevence a/nebo výchovného poradce

Poradenští odborníci ŠPP pracují se žákem/rodinou pouze v rámci jednoho ze stanovených úkolů v IVÝP, pracují zejména jako podpora.

*Střední škola, základní škola a mateřská škola
pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2*

7. PERSONÁLNÍ ZAJIŠTĚNÍ ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE:

Personální zajištění

Školní poradenské pracoviště (dále jen ŠPP) poskytuje poradenské a konzultační služby žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. K hlavním cílům ŠPP patří iniciace aktivit vedoucích k vylepšení sociálního klimatu školy - posílení pozitivních vztahů mezi všemi subjekty školy, rozšíření oblastí primární prevence a zkvalitnění péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

Činnost Školního poradenského pracoviště představuje komplexní poradenskou službu žákům, jejich rodičům a pedagogům, která vychází ze standardních činností vymezených ve vyhlášce č. 197/2016 Sb., kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

Aktivity ŠPP zajišťuje školní psycholog, výchovní poradci a školní metodik prevence sociálně patologických jevů pro ZŠ a SŠ.

Školní psycholog

Mgr. Marta Muchová

Náplň práce:

- práce s třídními kolektivy (diagnostika vztahů - třídní klima, školní klima, rozvoj spolupráce, komunikace, posílení pozitivních vztahů, rozvíjení osobnosti a sociálních dovedností)
- poskytnutí krizové intervence dítěti, které se ocitne v psychicky mimořádně náročné situaci
- poskytování psychologických služeb žákům a jejich zákonným zástupcům v oblasti kariérového poradenství
- poskytování individuálních konzultací pedagogům v oblasti výchovy a vzdělávání a zákonným zástupcům při výukových a výchovných problémech žáků
- depistáž výukových obtíží
- komunikace s učiteli
- podpůrná opatření ve výuce

*Střední škola, základní škola a mateřská škola
pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2*

Výchovní poradci

Mgr. Klára Englišová - pro SŠ a SOU, Ing. Eva Štefková pro OU, Mgr. Eva Miksová pro ZŠ

Náplň práce:

- poskytuje poradenství a pomoc při rozhodování o dalším vzdělávání a profesní orientaci,
- poskytuje poradenské služby žákům, zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům,
- ve spolupráci s ostatními pedagogy sleduje žáky s výukovými problémy, konzultuje návrhy na další péči,
- pomáhá pedagogům se zajišťováním podkladů pro psychologická a pedagogická vyšetření, zajišťuje spolupráci s PPP a SPC,
- ve spolupráci s dalšími pedagogickými pracovníky se podílí na zpracování dokumentace žáků,
- podílí se na vypracování a archivaci IVP,
- informuje žáky i rodiče o činnosti PPP a SPC a dalších poradenských službách, spolupracuje s ostatními institucemi
- spolu s metodikem prevence a ostatními pedagogy se podílí na vyhledávání a šetření žáků, jejichž jednání a chování vyžaduje zvláštní pozornost
- ve spolupráci s třídními učiteli sleduje žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí

Spolupracují s vedením školy, SPC, PPP, učiteli, metodikem prevence sociálně patologických jevů, školním psychologem a zákonnými zástupci.

Metodici prevence

Mgr. Marek Smutný pro SŠ a OU, Mgr. Jana Pokorná pro ZŠ

Náplň práce:

- koordinuje tvorbu preventivního programu školy,
- koordinuje realizaci všech aktivit školy zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů,
- koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci prevenci sociálně patologických jevů,

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů,
- podává základní informace o sociálně patologických jevech, jejich následcích a možné prevenci, a to nejen žákům, ale i jejich zákonným zástupcům,
- organizuje přednášky, exkurze a jiné aktivity k dané problematice
- předává pedagogickým pracovníkům odborné informace o problematice sociálně patologických jevů
- poskytuje poradenské služby žákům, pedagogickým pracovníkům a zákonným zástupcům
- podílí se na integraci žáků s poruchami chování

Spolupracuje s vedením školy, pedagogickými pracovníky školy, školním psychologem, výchovnými poradkyněmi, příslušnými orgány státní správy, Policií ČR a Městskou policií Brno.

Školní poradenské pracoviště lze kontaktovat ze strany žáků i zákonných zástupců telefonicky, e-mailem či osobně v konzultačních hodinách.

Třídní učitelé

V oblasti prevence sociálně patologických jevů se však nejvíce podílejí učitelé. Zejména pak třídní učitelé.

Náplň práce:

- monitoruje situaci ve své třídě s ohledem na klima třídy a výskyt sociálně patologických jevů
- spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci Minimálního preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě
- motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy
- zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy
- získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí
- konzultuje problémy ve třídě s metodikem prevence, výchovným poradcem a ředitelem školy
- připravuje řešení dané situace s metodikem prevence a výchovným poradcem

*Střední škola, základní škola a mateřská škola
pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2*

8. CÍLE STRATEGIE

Hlavním cílem preventivního programu je prostřednictvím efektivního systému prevence, fungujícího na základě komplexního působení všech na sebe vzájemně navazujících subjektů, minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže.

a) dlouhodobé

- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- vést žáky ke společnému stanovení a dodržování stanovených pravidel (pravidla vycházejí ze školního řádu a vymezují vzájemnou komunikaci a chování vůči spolužákům a pracovníkům školy).
- vést žáky k vzájemné pomoci a ohleduplnosti, snížit výskyt násilí mezi žáky
- pomocí vhodných aktivit vést žáky ke zdravému životnímu stylu
- v rámci školního vzdělávacího programu rozvíjet a podporovat sociální, komunikační a pracovní kompetence žáků
- zapojovat se do grantových výzev a s touto materiální a grantovou podporou naplňovat preventivní strategii
- zajistit funkční informační systém mezi ŠPP a pedagogy školy
- podporovat další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- v rámci školní družiny, školního klubu a internátu nabízet žákům aktivity, které pomáhají volnočasovému trávení času

b) střednědobé

- vytvářet a distribuovat metodické materiály
- zapojovat rodiče do života školy, získávat rodiče pro spolupráci se školou
- častěji zavádět do výuky efektivní metody výuky, jako je projektové vyučování a výuky v týmu - kterými vedeme žáky k týmové práci, k vzájemné pomoci, sounáležitosti, vzájemnému respektu, toleranci, ale také odpovědnosti za sebe i celou pracovní skupinu
- naučit žáky rozpoznat rizikové chování a krizové situace, umět vhodně reagovat
- průběžně sledovat klima třídy a vytipovat žáky s problematickými vztahy

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

c) krátkodobé

- krátkodobé cíle jsou součástí Preventivního programu školy pro daný školní rok

9. OBLASTI PREVENCE

V rámci prevence sociálně patologických jevů je třeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoli změnám v chování či prospěchu, které se u jednotlivce nebo skupiny na škole vyskytnou.

Jsou to především:

- Interpersonální agresivní chování- agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedii, násilí, intoleranci, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie
- Záškoláctví
- Závislostní chování - užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- Rizikové sportovní aktivity, prevence úrazů
- Rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
- Spektrum poruch příjmu potravy
- Negativní působení sekt
- Sexuální rizikové chování

10. ZAMĚŘENÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE, ZNALOSTI A KOMPETENCE:

Základní škola speciální:

- soustředíme na včasné diagnostikování soc.- patologických problémů ve třídních kolektivech
- vytváříme bezpečné a příjemné třídní a školní klima
- vedeme žáky k vzájemné toleranci
- podporujeme přátelské vztahy a dbáme na dodržování pravidel vzájemného soužití
- posilujeme kladné vlastnosti žáků a korigujeme projevy vedoucí k šikaně
- průběžně hodnotíme práci a chování žáků a vedeme je k sebehodnocení
- vedeme žáky k adekvátnímu chování v reálných situacích

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- vytváříme příznivé klima školy a atmosféru vzájemné důvěry ve všech vztazích (učitel – žák – rodič)
- nacvičujeme formy společenského styku a dbáme, aby je žáci používali v běžném životě
- vyžadujeme od žáků plnění každodenních povinností
- učíme žáky, jak si chránit zdraví a životní prostředí ve třídě, v areálu školy, při hře, sportu apod.
- zdravě zvyšujeme sebevědomí žáků, umožňujeme jim zažít úspěch, který vede ke zvýšení motivace do další práce
- vedeme žáky k vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou a přijímání těchto jevů
- využíváme každodenních i modelových situací k vhodné komunikaci žáků s dospělými i vrstevníky
- učíme žáky jednoduchým způsobem formulovat sdělení a vyjádřit svá přání a pocity
- klademe na spolupráci s rodiči
- nabízíme širokou nabídku volnočasových aktivit

Základní škola:

Rozdělení preventivních témat v jednotlivých ročnících podle rizikového chování:

1. třída

Doprava a rizikové sporty

- Ví, jak má postupovat, když se ztratí ve městě, nákupním centru, v parku, v ZOO.
- Ví, jak se bezpečně pohybovat na chodníku, po vozovce či na přechodu.
- Chápe, proč je zakázáno hrát si na chodníku a v blízkosti dopravních komunikací.
- Ví, jak se může chránit v dopravním provozu.
- Ví, co je důležité udělat před vstupem do vozovky.
- Chápe význam světelné signalizace na semaforu

2. třída

Záškoláctví

- Rozumí tomu, proč je důležité chodit do školy.
- Chápe, že vyhýbání se škole není řešením situace konfliktu se spolužáky nebo problémů s učením.
- Ví, jak navazovat a udržovat kamarádské vztahy.
- Zná školní řád a pravidla omlouvání absence.

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Ví, na koho se může obrátit v případě problému.

Šikana a extrémní projevy agrese

- Ví, že je zakázáno do školy nosit nebezpečné nástroje.
- Rozumí tomu, proč jsou tyto nástroje nebezpečné.
- Ví, že není povoleno ubližovat spolužákům a týrat zvířata.
- Chápe zásady slušného chování ve škole a vůči druhým lidem.
- Ví, na koho se obrátit v případě problému.

Adiktologie

- Ví, že existují návykové látky a zná základní z nich.
- Ví, že nemá nic přijímat a konzumovat od cizích lidí.
- Chápe, že některé látky, které jsou běžně doma, mohou být nebezpečné a měly by být bezpečně skladovány.
- Zná doporučení, jak udržovat zdravý životní styl.

Týrání a zneužívání

- Ví, že není povoleno, aby se jej dotýkal jiný člověk
- Chápe, že jej nesmí nikdo nutit do toho, aby se intimně dotýkalo jiných lidí
- Rozumí tomu, proč je zakázáno se intimně dotýkat svých spolužáků

3. třída

Šikana a extrémní projevy agrese

- Rozumí základním etickým pravidlům.
- Zná alespoň nějaké postupy, jak ovládat agresivitu.
- Uvědomuje si bolest, kterou může způsobit agresivním chováním.
- Ví, na koho se obrátit v případě potíží se šikanou.
- Ví, jak má postupovat, když u spolužáka objeví nebezpečný předmět.
- Ví, jak se má chovat, když zjistí, že je někomu ubližováno.

Sexuálně rizikové chování

- Ví, že existuje sexuální chování a rozumí pojmu sexualita u sebe i u druhých lidí.
- Vnímá sexualitu jako přirozenou součást života.
- Ví obecně, jak vzniká a rodí se dítě.

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Zná, jak funguje lidské tělo.
- Chápe, že existují biologické, psychické a sociální rozdíly mezi chlapci a dívkami.

Adiktologie

- Zná zákony omezující kouření, užívání alkoholu a nelegálních drog.
- Ví, o hlavních negativních důsledcích užívání drog.
- Ví, co má udělat, když se dozví, že jeho kamarád užívá drogy.
- Zná strategie, jak drogu odmítnout.
- Ví, na koho se ve škole obrátit v případě problémů s užíváním návykových látek.

Poruchy příjmu potravy

- Ví, že není správné nejíst, když má hlad.
- Chápe význam pravidelnosti v příjmu potravy.
- Má představu o tom, jak vypadá zdravé jídlo.
- Ví, že některá jídla je vhodné jíst častěji a jiná méně.
- Ví, že je rozdíl, když hubne dospělý člověk a když hubne dítě ve věku.
- Zná výhody pravidelného sportování.

Týrání a zneužívání

- Ví, že není povoleno, aby se jej intimně dotýkal cizí člověk.
- Chápe, že jej nesmí nikdo nutit do toho, aby se intimně dotýkalo jiných lidí.
- Rozumí tomu, proč je zakázáno se intimně dotýkat svých spolužáků.
- Chápe, že není ostuda či jeho vina, když se stane obětí týrání či sexuálního zneužívání.
- Rozumí tomu, proč je důležité a pro něj užitečné ohlásit projevy zneužívání svému učiteli či pověřené osobě.
- Ví, kde najde kontakty na odbornou pomoc

4. třída

Sekty

- Chápe, že existují různé přístupy k náboženství a víře
- Ví, jaký je rozdíl mezi náboženstvím a sektou.
- Zná základní znaky a rizika, kterými se sekta vyznačuje

Dopravní výchova, extrémní sporty, bezpečnost

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Zná základní předpisy pohybu po dopravních komunikacích, zásady bezpečné chůze a přecházení přes vozovku.
- Chápe pravidla chování při cestování v jednotlivých dopravních prostředcích.
- Ví, že si nesmí sednout k cizímu člověku do auta.
- Zná zásady a doporučení bezpeční jízdy na kole.
- Ví, co jsou to reflexní prvky a jak je správně používat.
- Chápe zásady správného přecházení přes vozovku (na křižovatce s i bez semaforu, v pěší zóně, městské či obytné části obce)
- Ví, že je povinné nosit přilbu při jízdě na kole, kolečkových bruslích, lyžování a dalších sportech.
- Chápe zásady a doporučení pro bezpečný kontakt se zvířaty.
- Identifikuje, který hmyz může být pro člověka nebezpečný.
- Chápe příčiny, proč zvíře napadne člověka (boj, teritorium, dominantní pozice, obrana mláďat, samice apod.)
- Zná zásady, jak předcházet napadení zvířetem.
- Ví, jak se má zachovat při napadení zvířetem.
- Zná linky tísňového volání

5. Třída

Šikana a extrémní projevy agrese

- Rozpozná projevy šikany ve třídě, umí neurážlivým způsobem říci druhému, co mu vadí, umí jednat o kompromisu a řešení sporu.
- Rozumí postupům, jak se bránit a nepodporovat agresivní chování ve škole.
- Ví, jak může ochránit slabšího spolužáka, ocení druhého za názor či úspěch, nepoužívá v komunikaci vyhrožování, nemá potřebu urážet své vrstevníky.
- Chápe, že agresivní činnení řešením konfliktní situace.
- Zná pravidla a zásady mezilidské komunikace.
- Ví, jak má postupovat v případě řešení konfliktů.
- Ví, jaké má možnosti, když se cítí ohrožený šikanou.
- Má k dispozici kontakty na příslušné osoby ve škole, které mu mohou pomoci v řešení šikany a sporů se spolužáky.

Dopravní výchova, rizikové sporty

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Chápe školní řád a pravidla slušného a bezpečného chování.
- Rozlišuje pravidla chování na hřišti, v tělocvičně, v šatně či ve školní družině.
- Ví, co je smyslem těchto pravidel a proč jsou užitečná.
- Ví, jak lze předcházet úrazům doma, ve škole a při sportu.
- Identifikuje, které předměty mohou být doma či ve škole nebezpečné
- Ví, jak lze pracovat s potenciálně nebezpečnými předměty
- Identifikuje místa, kde lze bezpečně sportovat (tj. jezdit na kole, kolečkových bruslích, skateboardu apod.
- Zná zásady, jak pečovat o své jízdní kolo, aby bylo funkční.
- Chápe, jak lze předcházet nehodám při sportu, v přírodě, při pohybu ve městě či v dopravním provozu.
- Ví, jak správně ošetřit drobná poranění.
- Zná základy první pomoci.
- Ví, na koho se může obrátit v případě poranění či úrazu.

Sexuálně rizikové chování

- Zná rozdíly mezi průběhem dospívání u díveka u chlapců.
- Identifikuje primární a sekundární pohlavní znaky.
- Chápe tělesné a duševní charakteristiky/rozdíly příslušníků stejného a opačného pohlaví.
- Ví, jak probíhá zdravý menstruační cyklus.
- Poznává u sebe problémy s menstruací a pohlavními orgány.
- Ví, že existuje a jak se projevuje u žen premenstruační syndrom.
- Rozumí svým emocím a prudkým změnám nálad.
- Chápe, jak probíhá vývoj dítěte uvnitř matky.
- Identifikuje, které věci mohou poškodit plod.
- Uvědomuje si rizika spojená s interrupcí.
- Ví, kdy je člověk zralý pro sexuální styk.
- Chápe, že masturbace není škodlivá a zdraví nebezpečná.
- Ví, jak se má chovat k osobám opačného pohlaví.
- Rozlišuje mezi odbornými a nedůvěryhodnými zdroji informací popisujících sexuální chování a proces

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

dospívání.

- Ví, že je zakázáno (a proč) navštěvovat erotické stránky na internetu a sledovat filmy označené jako nevhodné pro děti a mladší 18 let.
- Rozumí tomu, proč je dětem zakázáno číst či nosit do školy pornografické časopisy a jiný podobný materiál.
- Má k dispozici dostatečně odborné a vzhledem k věku relevantní informační zdroje.
- Ví, koho ve škole může požádat o radu v oblasti sexuálního chování.

Xenofobie

- Zná hlavní rysy chování, kulturní tradice a odlišnosti etnických menšin, které žijí v české a evropské společnosti.
- Chápe individuální rozdílnosti v chování a jednání lidí z jiné národnostní menšiny
- Uvědomuje si svou vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.
- Rozumí specifickým odlišnostem v chování a životě příslušníků národnostních menšin.

Adiktologie

- Zná informace o jednotlivých kategoriích návykových látek.
- Identifikuje zdravotní rizika a škodlivé následky užívání drog.
- Rozpozná negativní účinky alkoholu.
- Chápe nebezpečí a rizika spojená s kouřením tabáku.
- Je informován o sociálních faktorech a dopadech užívání drog.
- Má přehled o možnostech, jak a kde trávit volný čas.
- Zná alternativy, jak naplnit potřebu vyhledávání nových zážitků a vzrušení.
- Má základní znalosti o možnostech a úskalích komunikace a řešení sporů ve vrstevnické skupině.
- Zná příklady technik, jak zvládat stres a negativní emocionální stavy.
- Rozpozná, jak identifikovat skrytou reklamu na alkohol a tabák.
- Rozumí pojmu vlastní hodnota.

Týrání a zneužívání

- Ví, že existují a jak se projevují nejčastější sociální poruchy chování (pedofilie, zoofilie, exhibicionismus).
- Chápe, že není ostuda ani jeho vina, když se stane obětí týrání nebo sexuálního zneužívání.
- Rozumí, proč je pro něj užitečné ohlásit projevy týrání či zneužívání učiteli či školnímu psychologovi.

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Má k dispozici kontakty na odbornou pomoc.
- Identifikuje potenciálního agresora či nebezpečnou osobu

Poruchy příjmu potravy

- Ví, že poruchy příjmu potravy jsou duševní nemoci
- Zná rozdíly mezi mentální anorexií a mentální bulimií.
- Ví, že emocionální stav a aktuální nálada se podílí na množství a typu potravy.
- Identifikuje přirozené zdroje základních živin – sacharidů, bílkovin a tuků.
- Ví, jak funguje trávicí soustava a proces metabolismu živin.
- Chápe negativní následky zvracení na fyziologické procesy trávicí soustavy.
- Uvědomuje si zdravotní rizika hladovění.
- Má kontakty na školního psychologa, metodika prevence.
- Zná výhody dobrého zdravotního stavu na tělesný výkon a psychickou činnost

6. třída

Záškoláctví

- Chápe systém omlouvání školní absence.
- Ví, jak se projevuje záškoláctví.
- Identifikuje rozdíl mezi situací, kdy nemůže jít do školy (nemoc, úraz, rodinné důvody apod.) a kdy se mu nechce jít do školy.
- Ví, jak zvládat své školní i domácí úkoly, umí si rovnoměrně rozvrhnout čas mezi práci a zábavu, zvládá dodržování termínů.
- Chápe, jak pracovat se školní neúspěšností a jak lze řešit problémy s výukou, umí komunikovat o svých problémech a spolupracuje s rodiči a pedagogy v případě problémů s výukou.
- Ví, jak může pomoci kamarádovi, který má problémy s učením.
- Zná postihy, které by jej čekaly v případě nedodržování školního řádu a docházky.
- Chápe právní tresty, které by postihly jeho rodiče za jeho záškoláctví.
- Má k dispozici kontakty na zodpovědnou osobu ve škole, se kterou může řešit své problémy.

Šikana, extrémní projevy agrese

- Zná právní normy týkající se trestných činů a hranice trestní zodpovědnosti.

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Ví, jaké zdravotní a sociální následky může mít ublížení nebo zásah zbraní na druhého člověka.
- Uvědomuje si, jak je nepříjemné zastrašování a vydírání druhé osoby.
- Rozpozná projevy šikany ve třídě, umí neurážlivým způsobem říci druhému, co mu vadí, umí jednat o kompromisu a řešení sporu.
- Rozumí postupům, jak se bránit a nepodporovat agresivní chování ve škole.
- Ví, jak může ochránit slabšího spolužáka, ocení druhého za názor či úspěch, nepoužívá v komunikaci vyhrožování, nemá potřebu urážet své vrstevníky.
- Ví, jak může jako kamarád či spolužák pomoci někomu, kdo je šikanován a zná hranice své role.
- Chápe, že agresivní čin není řešením konfliktní situace.
- Zná pravidla a zásady mezilidské komunikace.
- Ví, jak má postupovat v případě řešení konfliktů.
- Ví, jaké má možnosti, když se cítí ohrožen šikanou.
- Má k dispozici kontakty na příslušné osoby ve škole, které mu mohou pomoci v řešení šikany a sporů se spolužáky

Xenofobie

- Zná hlavní rysy chování, kulturní tradice a odlišnosti etnických menšin, které žijí v české a evropské společnosti.
- Chápe individuální rozdílnosti v chování a jednání lidí z jiné národnostní menšiny.
- Poznává projevy a náznaky rasové nesnášenlivosti či intolerance ve své třídě a ve škole.
- Zná příčiny vzniku a dopady rasismu v dějinách lidstva.
- Uvědomuje si svou vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.
- Rozumí specifickým odlišnostem v chování a životě příslušníků národnostních menšin.
- Ví, jak se má zachovat v případě podezření na projevy intolerance, xenofobie či rasismu ve svém okolí (třídě, škole, vrstevnické či referenční skupině).

Dopravní výchova, rizikové sporty

- Chápe školní řád a pravidla slušného a bezpečného chování.
- Rozlišuje pravidla chování na hřišti, v tělocvičně, v šatně či ve školní družině.
- Ví, co je smyslem těchto pravidel a proč jsou užitečná.
- Ví, jak lze předcházet úrazům doma, ve škole a při sportu.
- Identifikuje, které předměty mohou být doma či ve škole nebezpečné

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- Ví, jak lze pracovat s potenciálně nebezpečnými předměty
- Identifikuje místa, kde lze bezpečně sportovat (tj. jezdit na kole, kolečkových bruslích, skateboardu apod.
- Zná zásady, jak pečovat o své jízdní kolo, aby bylo funkční.
- Chápe, jak lze předcházet nehodám při sportu, v přírodě, při pohybu ve městě či v dopravním provozu.
- Ví, jak správně ošetřit drobná poranění.
- Zná základy první pomoci.
- Ví, na koho se může obrátit v případě poranění či úrazu.

Sekty

- Zná alespoň některé církve které jsou v ČR státem uznávané a zná příklady skupin považovaných za sekty.
- Zná tyto sekty (byl seznámen s příklady).
- Chápe, že určité náboženské přesvědčení a praktiky mohou být nebezpečné.
- Ví, jak se projevuje skutečná a falešná autorita a rozumí rozdíl mezi autoritou a autoritářstvím.
- Ví, kde má svoje hranice, kam až je možné připustit druhé a kam už ne.
- Zná možnosti, jak se bránit nátlaku ze strany druhých

Střední škola

Priority primární prevence

- záškoláctví
- šikana a extrémní projevy agrese
- rizikové sporty a rizikové chování v dopravě
- sexuální rizikové chování
- spektrum poruch příjmu potravin
- prevence v adiktologii (gambling, hraní PC her, netolismus, návykové látky...)
- okruh poruch a problémů spojených se syndromem CAN (týrání, zanedbávání dětí, ohrožování mravní výchovy mládeže, sexuální zneužívání dětí)

Nespecifická primární prevence

Střední škola, základní škola a mateřská škola pro zdravotně znevýhodněné, Brno, Kamenomlýnská 2

- aktivity, které podporují zdravý životní styl, vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k umění správně se rozhodnout a řešit problémy, k odpovědnosti za sebe a své jednání a osvojování pozitivního sociálního chování
- v rámci výchovně vzdělávacího procesu žáci získávají základní vědomosti, učí se dovednostem, utvářejí si postoje a hodnoty

Cílem je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti. To je zajištěno především ve výuce, a to v souladu se ŠVP.

11. CÍLOVÉ SKUPINY

Preventivní program je zaměřen na všechny žáky základní školy, střední školy a odborného učiliště. U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště.

Do systému informování jsou zapojeni všichni zákonní zástupci.

12. VYHODNOCENÍ PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Hodnocení probíhá formou závěrečných zpráv školního metodika prevence a výchovného poradce vždy na konci školního roku, preventivní aktivity jsou také vyhodnocovány v systému SEPA.